

พระพุทธศาสนาเพื่อสังคม : กรณีศึกษาวัดพระธรรมกาย กับโครงการช่วยเหลือชาวพุทธใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้

An Analysis of Socially Engaged Buddhism : A Case Study of Wat Phradhammakaya's Project to Assist Buddhists in the Four Southern Provinces in Thailand

นิสิตปริญญาโทจรรยา โฉมคิระพันธ์

รศ.ดร.ประเวศ อินทองปาน

ผศ.ดร. ธวัชชัย ทะราครี

ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วันรับ 3 / ตุลาคม / 2562

ตรวจสอบ 4-10 / ตุลาคม / 2562

ตอบรับ 12 / ตุลาคม / 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดพระพุทธศาสนาเพื่อสังคม 2) เพื่อศึกษาแนวคิดโครงการช่วยเหลือชาวพุทธใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของวัดพระธรรมกาย 3) เพื่อวิเคราะห์แสดงให้เห็นความสอดคล้องกันของแนวคิดพระพุทธศาสนาเพื่อสังคมกับแนวคิดโครงการช่วยเหลือชาวพุทธใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของวัดพระธรรมกาย วิธีดำเนินการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมุ่งที่จะศึกษาเรื่องพระพุทธศาสนาเพื่อสังคม: กรณีศึกษาวัดพระธรรมกายกับโครงการช่วยเหลือชาวพุทธใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และเพื่อศึกษาวิธีการและกิจกรรมในการช่วยเหลือชาวพุทธใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร โดยศึกษาจากหนังสือ รายงานข่าว วารสาร เอกสาร ต่าง ๆ รวมไปถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาวิจัยภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลกับกลุ่มประชากร 10 ท่าน

ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวคิดพระพุทธศาสนาเพื่อสังคม มีมิติทางสังคมมาตั้งแต่ครั้งพุทธกาล จุดเริ่มต้นจากคำริของพระพุทธองค์ในการประกาศธรรมเพื่อเป็นประโยชน์แก่ชาวโลก แนวคิดพระพุทธศาสนาเพื่อสังคม คือ แนวคิดที่เห็นว่าพระพุทธศาสนากับสังคมต้องผูกพันเป็นอันหนึ่งเดียวกัน และการนำเอาพระพุทธศาสนาเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาสังคมทั้งหลายในยุคปัจจุบัน และนำธรรมะในพระพุทธศาสนาไปใช้เป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ เพื่อให้คนในสังคมมีแนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องตามคำสอนในพระพุทธศาสนา 2) แนวคิดโครงการช่วยเหลือชาวพุทธใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของวัดพระธรรมกายเกิดขึ้นจากคำริของพระราชภาวนาวิสุทธิ (หลวงพ่อธัมมชโย) ที่มีความห่วงใยพุทธบุตรภาคใต้ และชาวไทยพุทธที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบภาคใต้ จึงส่งความช่วยเหลือไปให้ ด้วยการจัด

กิจกรรมถวายสังฆทาน มอบทุน จัดตั้งบาตร ฯลฯ จัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน 15 ปี เป็นการสืบทอดและรักษาพระพุทธศาสนาให้อยู่ในภาคใต้สืบไป ด้วยวิถีทางแห่งสันติสุข 3) แนวคิดโครงการช่วยเหลือชาวพุทธใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีหลักแนวคิดสอดคล้องกับหลักธรรมเพื่อการสงเคราะห์สังคมในพระไตรปิฎก คือพรหมวิหาร 4, สังคหวัตถุ 4, ทิฐิ 6 และยังสอดคล้องกับแนวคิดพระพุทธศาสนาเพื่อสังคม เนื่องจากมีแนวคิดที่เอาพระพุทธศาสนาเข้าไปผูกพัน เข้าไปมีส่วนร่วม สงเคราะห์ช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาสังคม เริ่มจากความตระหนักรู้ ทำตนให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับโลก และลงมือกระทำ เมื่อเห็นผู้อื่นมีความทุกข์ ก็ยื่นมือเข้าไปช่วยเหลือทันที

คำสำคัญ : พระพุทธศาสนาเพื่อสังคม, วัดพระธรรมกาย, 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้

Abstract

This qualitative research objectives are 1) to study the concept of the socially engaged Buddhism 2) to study the concept of Wat Phra Dhammakaya's projects to assist Buddhists in the four southern provinces of Thailand 3) to analyze the principle of socially engaged Buddhism and Wat Phra Dhammakaya's projects to assist Buddhists in the four southern provinces in Thailand. This research used qualitative methodology aimed to study the socially engaged Buddhism : case study of Wat Phra Dhammakaya's project to assist Buddhists in the four southern provinces in Thailand and to study the method and activity used to assist Buddhists in the four southern provinces in Thailand by collecting

data from related documents from reviewed news, journals, documents, literatures and interviewing 10 key informants on the field study.

The research result found that 1) Buddhism has incorporated the concept of socially engagement since the early era of Buddhism, starting from the intention of the Lord Buddha to teach Dhamma to be useful for the world. Buddhism has strong social engagement consistent with the idea to apply it to support the society in order to help solve social problems in the present and use Dhamma principles as a refuge for the mind. This will lead people to have the right way of living their lives based on Buddhism. 2) the concept of assisting Buddhist in the four southern provinces of Thailand is the intention of Luangpor Dhammajayo who has concern for the monks in the southern province as well as the Thai Buddhists who are affected by the situation in the four provinces. Therefore, he has supported all the activities such as Sangha dana offering, education funds and alms food offerings for 15 years. These peaceful activities will continuously support Buddhism in the southern provinces. 3) the concept of Wat Phra Dhammakaya's projects to assist Buddhist in the four southern provinces of Thailand is consistent with the Dhamma doctrines related to social work such as the four sublime states of mind, the four bases of sympathy and the six directions. Moreover, these project are related to the concept of

socially engaged Buddhism because Buddhist concepts are used to support the society by solving societal problems. As a result, people will realize they are part of the world and will immediately offer help when they see other people's suffering.

Keywords : Engaged Buddhism, Wat Phra Dhammakaya, Four Southern Provinces

บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาเพื่อสังคม คือ ศาสนาแห่งการพ้นทุกข์ คือ ศาสนาแห่งการไม่เบียดเบียนกัน เป็นศาสนาแห่งสันติสุข ทั้งต่อตนเอง และต่อสังคมส่วนรวม พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งสังคมหรือเพื่อประโยชน์สุขของสังคม (พหุชนหิตาย พหุชนสุขาย) มีผู้รู้หลายคนมองว่า พระพุทธศาสนามีลักษณะปฏิเสธสังคมหรือโลก แต่แท้จริงแล้ว หากเป็นเช่นนั้นไม่ โดยเนื้อแท้แล้วหลักธรรมของพระพุทธศาสนาเถรวาทมีมิติทางสังคมอยู่ในตัวและต้องเป็นไปควบคู่กัน จะพบว่า พุทธธรรมที่เกี่ยวกับสังคมมีอยู่เป็นจำนวนมากแม้แต่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าและสาวกทั้งหลายในยุคพุทธกาลก็ได้บำเพ็ญให้เป็นอุทธานรณ แก่อนุชนรุ่นหลังด้วย ดังที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ประทานไว้ในคราวส่งพระสาวก 60 รูป ไปประกาศพระศาสนาครั้งแรกว่า

“ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงจาริกไป เพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมาก เพื่อความอนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมาก เพื่อความอนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อเกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์.....” (วิมพา. 4/32/39)

จากพุทธพจน์นี้แสดงให้เห็นว่า พระพุทธศาสนาเกิดขึ้นมามีวัตถุประสงค์ที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ เพื่อการอนุเคราะห์สงเคราะห์ให้ชาวโลกทั้งหลายหลุด

พ้นจากความทุกข์ทั้งหลาย ให้เข้าถึงความสุขอันสงบสันติ นั้นแสดงให้เห็นว่า แนวคิดพระพุทธศาสนาเพื่อสังคมได้เกิดขึ้นมาพร้อม ๆ กับการเกิดขึ้นของพระพุทธศาสนา

ปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นใน 4 จังหวัดชายแดนใต้เป็นปัญหาขั้นวิกฤตที่เกิดขึ้นและยืดเยื้อมายาวนานหลายสิบปี มีผู้เสียชีวิตเกิดขึ้นมากมายจากเหตุการณ์นี้ ซึ่งเหตุการณ์ความไม่สงบในภาคใต้ทำให้มีผู้ได้รับความเดือดร้อนมากมาย แม้กระทั่งพระภิกษุก็ไม่สามารถออกบิณฑบาตเพื่อเลี้ยงชีพโดยชอบได้อย่างสะดวกเหมือนอย่างที่เคยทำได้ แม้กระทั่งครูอาจารย์ก็ได้รับความเดือดร้อนไม่อาจจะทำหน้าที่สอนลูกศิษย์ตามหน้าที่ของครูได้อย่างเต็มที่ ปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ทำให้ได้รับความเดือดร้อนกันทั่วหน้า คือ ทั้งบ้าน วัด และโรงเรียน หลายคนกลัวจะต้องย้ายถิ่นฐานไปอยู่ที่อื่น ซึ่งส่งผลกระทบต่อขวัญและกำลังใจของพุทธศาสนิกชนในพื้นที่เป็นอย่างมาก แม้รัฐบาลพยายามเข้าไปจัดการกับปัญหานี้แล้วก็ตามแต่ผลลัพธ์ยังไม่สามารถแก้ไขให้เป็นปกติได้ และยังไม่รู้ว่าเหตุการณ์นี้จะยุติลงเมื่อใด

วัดพระธรรมกายโดยการนำของพระเดชพระคุณพระราชภาวนาวิสุทธิ (หลวงพ่อธัมมชโย) อดีตเจ้าอาวาสและประธานมูลนิธิธรรมกาย เมื่อท่านทราบข่าวว่ามีพระสงฆ์ถูกทำร้ายที่ภาคใต้ และมีความเป็นอยู่อย่างลำบากเนื่องจากบิณฑบาตไม่ได้ ท่านเกิดความห่วงใยคณะสงฆ์ที่ได้รับความเดือดร้อน จึงมีความคิดที่จะช่วยเหลือทันที เริ่มจากได้ท่านได้เชิญชวนพุทธบริษัท 4 จากวัดพระธรรมกายและศูนย์สาขาทั้งในประเทศและต่างประเทศทั่วโลกร่วมกันบริจาคเงินร่วมกันสวดมนต์ และส่งความช่วยเหลือไปสู่คณะสงฆ์และคณะครูที่ได้รับความเดือดร้อนโดยส่งตัวแทนนำหมุกคณะลงไปเยี่ยมเยียนให้กำลังใจและถวายปัจจัยไทยธรรมแด่วัดทุกวัดในเขต 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้แก่จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสงขลา จำนวน 323 วัด

การช่วยเหลือเช่นนี้กระทำประจำทุกเดือน เริ่มต้นตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2548 เป็นต้นมา ยาวนานกว่า 15 ปี ได้จัดโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการตักบาตรพระ 5 แสนรูปทั่วไทย, โครงการพุทธบุตรต้องเป็นหนึ่งเดียวกันเหมือนดวงตะวันที่มีดวงเดียว, โครงการช่วยเหลือครูผู้ให้แสงสว่างใน 4 จังหวัดชายแดนใต้ เป็นต้น โครงการที่กล่าวมาเกิดขึ้นเพื่อระดมความช่วยเหลือจากทั่วประเทศไปสู่พี่น้องประชาชนผู้ประสบปัญหาใน 4 จังหวัดชายแดนใต้ เพื่อเป็นขวัญและเป็นกำลังใจให้กับพี่น้องชาว 4 จังหวัดชายแดนใต้เหล่านั้นได้ต่อสู้และก้าวข้ามอุปสรรคและปัญหาต่างๆไปได้อย่างรวดเร็วโดยที่โครงการช่วยเหลือต่าง ๆ เหล่านั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของของหลักธรรมเพื่อการพัฒนาจิตใจ, การสงเคราะห์บริการสังคม หลักธรรมที่กำหนดหน้าที่ของผู้คนในสังคม

แนวคิด “พระพุทธศาสนาเพื่อสังคม” (Socially Engaged Buddhism) นี้เป็นชื่อสำหรับใช้เรียกขบวนการพระพุทธศาสนาที่เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองปัญหาสังคมโลกที่มีความคิดว่าพระพุทธศาสนานั้นมีความผูกพันกับสังคมอย่างเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (must be engaged) อีกความหมายหนึ่ง พระพุทธศาสนาเพื่อสังคม หมายถึง ขบวนการหรือกลุ่มนักกิจกรรมชาวพุทธเพื่อสังคม (Engaged Buddhists) ที่พยายามนำพระพุทธศาสนาเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาสังคม เช่น ปัญหาความไม่ยุติธรรมทางสังคม ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาความรุนแรง ปัญหาทางเศรษฐกิจ ปัญหาทางการเมือง (Keown, Dn. 2003: 86)

ผู้วิจัยมีความสนใจต้องการทราบว่าวัดพระธรรมกาย มีแนวคิด นโยบายหรือกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมในการช่วยเหลือแก่พระภิกษุสงฆ์และชาวพุทธใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างไร และผลจากการมอบความช่วยเหลือชาวพุทธใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอย่างไร ผู้ได้รับการช่วยเหลือมีความเป็น

อยู่ และมีความรู้สึกร้อย่างไรต่อการช่วยเหลือของวัดพระธรรมกาย อีกประการหนึ่งคือประสงค์จะทราบว่าการช่วยเหลือชาวพุทธใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้สอดคล้องกับแนวคิดพระพุทธศาสนาเพื่อสังคมอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดพระพุทธศาสนาเพื่อสังคม
2. เพื่อศึกษาแนวคิดโครงการช่วยเหลือชาวพุทธใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของวัดพระธรรมกาย
3. วิเคราะห์แสดงให้เห็นความสอดคล้องกันของแนวคิดพระพุทธศาสนาเพื่อสังคมกับแนวคิดโครงการช่วยเหลือชาวพุทธใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของวัดพระธรรมกาย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาแนวคิดพระพุทธศาสนาเพื่อสังคมกับโครงการช่วยเหลือชาวพุทธใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของวัดพระธรรมกาย วิเคราะห์โดยใช้หลัก

2. ขอบเขตด้านเอกสาร ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าในเอกสารชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎก และเอกสารชั้นทุติยภูมิ ได้แก่ อรรถกถา บทความ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือตำรา ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดพระพุทธศาสนาเพื่อสังคมและโครงการช่วยเหลือชาวพุทธในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ของวัดพระธรรมกาย และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับโครงการช่วยเหลือชาวพุทธในภาคใต้ของวัดพระธรรมกาย จำนวน 10 ท่าน ประกอบด้วยกลุ่มผู้ไปช่วยเหลือและกลุ่มที่ได้รับการช่วยเหลือ

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา ขอบเขตด้านเวลาที่ใช้ในการศึกษา ดำเนินการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ผล

วิชาการตะวันตกมีความเห็นว่า พระพุทธศาสนาในพระไตรปิฎกไม่มีมิติทางสังคม โดยความหมายของนักวิชาการกลุ่มนี้จะเน้นด้านการสร้างเสริมภาพ ความเสมอภาค และการปฏิรูปสังคม

เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับชาวพุทธในสถานการณ์ความไม่สงบภาคใต้

พระทรงเกียรติ ศรีจันทร์ (2552) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาวิถีชีวิตชาวพุทธในสถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ : กรณีศึกษาชาวพุทธในอำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ผลการวิจัยพบว่าสถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่งผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจทำให้ผู้มีรายได้น้อยลงเพราะไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติ และผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยพุทธและชาวมุสลิมเพราะทำให้เกิดความหวาดระแวงและไม่เข้าใจกัน สถานการณ์การความไม่สงบส่งผลต่อการปฏิบัติศาสนกิจของชาวพุทธ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ผลกระทบด้านศาสนพิธี กล่าวคือชาวพุทธไม่สามารถ ปฏิบัติศาสนกิจตามประเพณียอมได้ตามปกติ 2) ผลกระทบด้านศาสนบุคคล คือผู้มีศรัทธาบวชมีจำนวนน้อยลงและลดจำนวนลง 3) ผลกระทบด้านศาสนาวัตถุ ไม่ได้รับความเสียหายจากเหตุการณ์ความไม่สงบ แต่ที่ได้รับผลกระทบคือขาดทุนทรัพย์ที่จะนำมาก่อสร้างและซ่อมแซม เพราะชาวพุทธทำบุญน้อยลง 4) ผลกระทบด้านศาสนธรรม การศึกษาธรรมและการปฏิบัติธรรมของชาวพุทธในบางพื้นที่ได้รับความสนใจน้อยมาก เพราะไม่กล้าออกจากบ้าน เพราะกลัวอันตรายจากสถานการณ์ความไม่สงบที่จะเกิดขึ้น

บายฮียะ เจ๊ะด๊ะ และชนิษฐา ชูสุข (2558) รายงานการวิจัยเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้นมาจนเป็นปัญหามายาวนานก่อให้เกิดผลกระทบต่าง ๆ ได้แก่ ผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สิน เศรษฐกิจ สังคม รวมทั้งผลกระทบต่อ

การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เหตุการณ์ ความไม่สงบสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่งต่อการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ ดังนี้ด้านขวัญและกำลังใจ ของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านความปลอดภัยในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นและด้านการบริหารจัดการตามภารกิจ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้เจ้าหน้าที่หมดขวัญกำลังใจในการ ปฏิบัติงาน เนื่องจากต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของตนเอง ทำให้ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการทำงาน

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่าเรื่องปัญหาชายแดนภาคใต้ พบว่าปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้นมาจนเป็นปัญหามายาวนาน ที่ไม่รู้ว่าจะจบเมื่อใด ทำให้เกิดผลกระทบต่าง ๆ ต่อประชาชนในพื้นที่ได้แก่ ผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สิน เศรษฐกิจ สังคม รวมทั้งผลกระทบต่อ การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้ประชาชนต้องอยู่กันอย่างหวาดระแวงและไม่เข้าใจกันนอกจากนั้นยังส่งผลกระทบต่อการศึกษาของชาวพุทธอีกด้วย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัดพระธรรมกาย

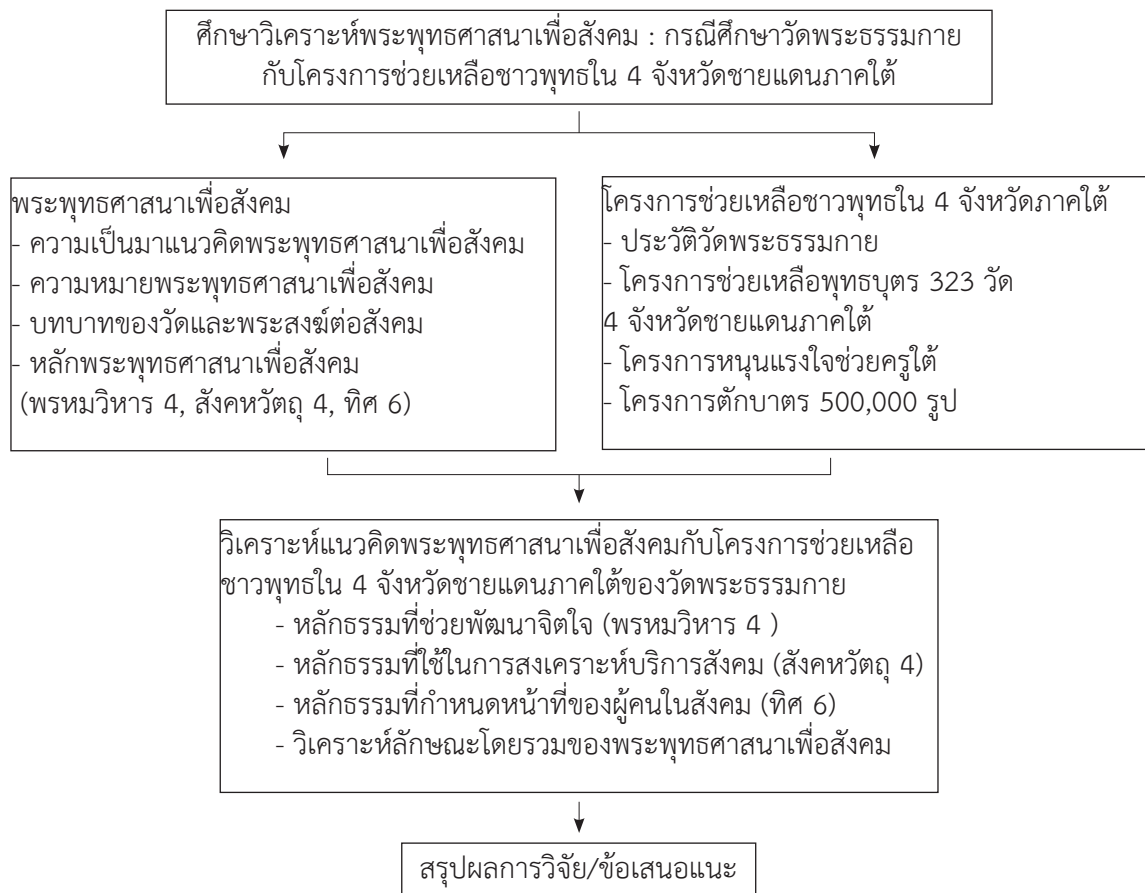
สุจิตรา พูนพิพัฒน์ (2539) ได้วิจัยเรื่องบทบาทวัดพระธรรมกายในสังคมไทยปัจจุบันผลการวิจัยพบว่า วัดพระธรรมกายก่อตั้งขึ้นโดยคณะศิษย์ผู้เลื่อมใสศรัทธาในพระมงคลเทพมุนี วัดพระธรรมกายมีการจัดองค์กรให้ถูกต้องตามกฎหมายเกณฑ์ของทางราชการและทางคณะสงฆ์ และดำเนินการเผยแผ่ศาสนาด้วยวิธีเชิงรุก ด้วยโครงการอบรมต่างๆ มีกิจกรรมหลายโครงการ ที่ สามารถดึงดูดพุทธศาสนิกชนได้ทุกเพศทุกวัย โดยเน้นการปฏิบัติธรรมที่มีขั้นตอน สอดคล้องกับความต้องการในสังคมยุคปัจจุบัน นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

ดวงพร สารศาลิน (2545) ได้วิจัยเรื่องการศึกษการบริหารจัดการองค์กรวัดพระธรรมกาย พบว่า องค์กรวัดพระธรรมกายมีรูปแบบการบริหารจัดการ ที่มีการวางแผนเป็นอย่างดีจากผู้บริหารระดับสูงของวัด มีการศึกษา มีวิสัยทัศน์กว้างขวางกับกลุ่มลูกศิษย์ของวัดที่เป็นผู้มีบทบาทในสังคมของประเทศไทย วัดพระธรรมกายมีระบบการจัดการภายในวัดที่ให้ความประทับใจแก่ผู้เข้ามาในวัด เป็นครั้งแรก ทั้งวัดที่สะอาด พระภิกษุที่สำรวม อาหารสถานที่พักพร้อม และการสอนธรรมะไม่น่าเบื่อ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้วัดพระธรรมกายยังได้เสนอ รูปแบบใหม่

ของการทำบุญและปฏิบัติธรรมที่สะดวกสบาย และง่ายต่อการเข้าถึง เหตุที่วัดพระธรรมกายขยายฐานออกไปอย่างกว้างขวาง

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่าเรื่องวัดพระธรรมกาย มีผู้เขียนเกี่ยวกับวัดพระธรรมกายในหลายแง่มุมไม่ว่าจะเป็นเรื่องประวัติความเป็นมาของวัด ระบบการจัดการของวัด คำสอนหลักของวัด ครูบาอาจารย์ผู้ให้กำเนิดวัด รวมไปถึงแนวการบริหารจัดการของวัด ซึ่งวัดพระธรรมกายมีจุดเด่นหลายด้านไม่ว่าจะเป็นเรื่องคำสอน เรื่องการเผยแผ่เชิงรุก การสร้างคน การจัดการองค์กร

กรอบแนวคิด

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบแนวคิดพระพุทธศาสนาเพื่อสังคม
2. ทำให้ทราบแนวคิดโครงการช่วยเหลือชาวพุทธใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของวัดพระธรรมกาย
3. ทำให้ได้ข้อมูลการวิเคราะห์แนวคิดพระพุทธศาสนาเพื่อสังคมกับโครงการช่วยเหลือชาวพุทธใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของพระธรรมกายอย่างมีระบบและมีเหตุผล
4. ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้เป็นตัวอย่างในการทำกิจกรรมสู่สังคมขององค์กรศาสนาต่างๆ และเป็นแนวทางให้ผู้วิจัยอื่นสามารถนำไปพัฒนาและต่อยอดงานวิจัยในเรื่องเดียวกันให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

วิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการวิจัยเอกสาร โดยใช้ 2 วิธี คือ 1) วิธีการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาจากหนังสือ รายงานข่าว วารสาร เอกสาร ต่าง ๆ รวมไปถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

1. ศึกษาสาระสำคัญของแนวคิดพระพุทธศาสนาเพื่อสังคมที่ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎก และอรรถกถา ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างประโยชน์เพื่อสังคมพระพุทธศาสนา
2. ศึกษารวบรวมข้อมูลจากหนังสือ รายงานการวิจัย และบทความที่ข้อสรุปสาระสำคัญแล้ววิเคราะห์แนวคิด หลักการที่เกี่ยวกับการสร้างประโยชน์เพื่อสังคมพระพุทธศาสนาของงานวิจัยในปัจจุบัน
3. ศึกษาข้อมูลด้านแนวคิดและวิธีการจัดกิจกรรมจากจากหนังสือ เอกสาร หลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกิจกรรมในการช่วยเหลือชาวพุทธในภาคใต้ของวัดพระธรรมกาย
4. ศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบหา

แนวคิดที่สอดคล้องและแตกต่างของแนวคิดพระพุทธศาสนาเพื่อสังคมของข้อมูลที่ได้ศึกษา

5. ออกแบบสัมภาษณ์และให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องเพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติม
6. สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับโครงการ ผู้จัดงานผู้ประสานงานในการช่วยเหลือชาวพุทธในภาคใต้ ในเรื่องกิจกรรมและวิธีการช่วยเหลือ, ตลอดจนสัมภาษณ์ผู้ได้รับการช่วยเหลือจากวัดพระธรรมกาย ณ วันที่ 10 กรกฎาคม 2560 นอกจากนั้นยังใช้บทสัมภาษณ์ทางสื่อ DMC และหนังสือที่มีบทสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

7. เรียบเรียงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และนำมาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลเอกสารแล้วสรุปประมวลผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมที่ทางวัดพระธรรมกายได้จัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือชาวพุทธในจังหวัดชายแดนภาคใต้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง โดยอาศัยแนวความคิดจากโครงการช่วยเหลือพุทธบุตร 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของวัดพระธรรมกายเป็นฐานข้อมูลแบบสัมภาษณ์เป็น 2 แบบ คือ แบบสัมภาษณ์สำหรับกลุ่มคนที่ไปให้การช่วยเหลือและแบบสัมภาษณ์สำหรับกลุ่มคนที่ได้รับการช่วยเหลือ
2. การสังเกตการณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เป็นเครื่องมือในการใช้เก็บข้อมูล ด้วยการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปส่วนร่วมในการร่วมกิจกรรมและแบบไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรม เพื่อจะได้มาซึ่งข้อมูลในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา โดยมุ่งสาระสำคัญจากการสัมภาษณ์ของกลุ่มคนที่เราศึกษาและการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ วารสาร รายงานข่าว และเอกสาร ต่าง

ๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการช่วยเหลือสังคมของวัด พระธรรมกายกรณีการช่วยเหลือชาวพุทธภาคใต้มา ประกอบกันและทำการวิเคราะห์ข้อมูล ตีความข้อมูล โดยการจัดกลุ่มข้อมูล อภิปรายผลการศึกษา โดยชี้ให้เห็นความเชื่อมโยงของข้อมูล ที่มีความสัมพันธ์กัน อย่างเป็นเหตุเป็นผลของกันและกันในแต่ละตอน เป็นการนำเสนอในลักษณะของการอภิปราย และพรรณนาผลการศึกษาในเชิงบรรยาย

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. แนวคิดพระพุทธศาสนาเพื่อสังคม

พระพุทธศาสนาเพื่อสังคม (Socially Engaged Buddhism) เป็นทัศนะที่ว่าพระพุทธศาสนากับสังคมต้องผูกพัน (must be engaged) เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่มีการแยกเรื่องศาสนากับสังคม รวมทั้งได้พยายามนำธรรมะในพระพุทธศาสนาเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาสังคม เช่น ปัญหาความอยุติธรรมทางสังคม ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาความรุนแรง ปัญหาทางเศรษฐกิจ ปัญหาทางการเมือง เป็นต้น ในปัจจุบันนี้คำว่า “พระพุทธศาสนาเพื่อสังคม” เป็นคำที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย คำนี้สามารถเข้าใจความหมายและที่มาได้จากแนวคิดต่าง ๆ ของนักวิชาการด้านต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้

แมกซ์ เวเบอร์ (Weber, 1958: 204-230) นักสังคมวิทยาชาวตะวันตก ได้แสดงความเห็นผ่านงานเขียนของเขาว่า “พุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มุ่งเน้นความหลุดพ้นของปัจเจกบุคคลเท่านั้นไม่เกี่ยวข้องกับโลกคือสังคม” ซึ่งเป็นทัศนะที่มองว่า “พุทธศาสนาแบบเถรวาทนั้นไม่มีมิติทางสังคม” ท่านติช นัท ฮันห์, องค์ทะไลลามะ, ท่านวัลโปละ ราหุล, เคน โจนส์, เค็นเน็ธ คราฟท์ เป็นต้น มองว่า พระพุทธศาสนามีมิติ

ทางจิตวิญญาณและมิติทางสังคมที่ไม่ได้แยกออกจากกัน ฉะนั้นแล้วมิติทางสังคมจึงมีมาตั้งแต่ดั้งเดิมแล้ว เคน โจนส์ (Jones, 1981:2) กล่าวว่า “จากหลักฐานที่ปรากฏในพระสูตรในพระไตรปิฎกคัมภีร์ที่ขนิทาย ระบุชัดเจนว่า พุทธศาสนิกชนยุคต้นเกี่ยวข้องเป็นอันมากในการสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมที่เอื้อแก่การพัฒนาตนตามค่านิยมแบบพุทธของปัจเจกชน” และศาสตราจารย์เค็นเน็ธ คราฟท์ (Kraft, 1996: 65) ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า “เมื่อเรากลับไปสำรวจตรวจสอบมรดกที่สืบทอดมา 2500 ปีของพุทธศาสนาอีกครั้ง จะพบว่า ตัวหลักการต่างๆ หรือแม้แต่เทคนิคการปฏิบัติบางประการของพระพุทธศาสนาเพื่อสังคมได้แฝงอยู่ในจารีตนั้น นับตั้งแต่ครั้งพุทธกาลแล้ว” ผู้วิจัยมีความเชื่อมั่นว่า มิติทางสังคมของพระพุทธศาสนาที่ท่านผู้รู้เหล่านั้นได้กล่าวไว้นั้น มีลักษณะที่เป็นไปตามแนวคิดพระพุทธศาสนาเพื่อสังคม (Socially Engaged Buddhism) นั้นเอง เพราะความสัมพันธ์ของปัจเจกชนกับสังคม ในทัศนะของพระพุทธศาสนาจะเป็นไปในลักษณะที่พึ่งพิงอาศัยกันเกิดขึ้นโดยไม่มีฝ่ายใดดำรงอยู่ได้หากปราศจากอีกฝ่ายหนึ่ง สอดคล้องเป็นอย่างดีกับทัศนะของนักวิชาการทางรัฐศาสตร์ เช่น มาร์ค บีเวอร์ (Bevir, 1996: 102-114) หรือเชษฐา พวงหัตถ์ (2548: 8) ที่สรุปไว้อย่างชัดเจนว่า ไม่มีสังคมใดที่ไร้ปัจเจกบุคคล ซึ่งเป็นองค์ประกอบของสังคม และในทำนองเดียวกันก็ไม่มีปัจเจกบุคคลใดที่ดำรงอยู่โดยปราศจากอิทธิพลของสังคม”

พระมหาสมปурณ์ วุฑฒิกโร เห็นว่า คำว่า “พระพุทธศาสนาเพื่อสังคม” (Socially Engaged Buddhism) เป็นคำที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ในคริสต์ทศวรรษ 1960 โดยพระติช นัท ฮันห์ (Thich Nhat Hanh) พระภิกษุมหายานชาวเวียดนาม ครั้งแรกเรียกสั้น ๆ ว่า “Engaged Buddhism” (Queen (ed.), 2000: 6) พระติช นัท ฮันห์, (1991: 91) ได้ใช้คำนี้โดยหมายถึงการนำเอาพระพุทธศาสนา

เข้าไปผูกพัน (engage) กับการแก้ปัญหาสังคมโลกยุคใหม่ (โดยเฉพาะปัญหาสงครามเวียดนาม) บนฐานของการมีสติระลึกถึงสิ่งที่กำลังดำเนินไปภายในตนและในโลก ดังข้อความที่ว่า “สติจะต้องผูกพัน (กับสังคม) เมื่อมีการเห็น จะต้องลงมือกระทำ...เราจะต้องมีสติระลึกปัญหาที่แท้จริงของโลก และด้วยสตินี้เอง เราจึงจะรู้สิ่งที่ต้องทำและไม่ต้องทำ และที่จะต้องให้ความช่วยเหลือ”

พระราหุล วัลโปละ (Walpola Rahula) (1974: 14-15) ท่านได้เขียนไว้ว่า “รากฐานของพระพุทธศาสนาคือการให้บริการบุคคลอื่น และความผูกพันทางการเมืองและสังคมถือว่าเป็นมรดกของพระสงฆ์และเป็นแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา ดังข้อความที่ว่า “พระพุทธศาสนาเกิดขึ้นในอินเดียในฐานะเป็นพลังทางจิตวิญญาณที่ต่อต้านความอยุติธรรมทางสังคมต่อต้านพิธีกรรม ประเพณี และการบวงสรวงสิ่งลึกลับเหนือธรรมชาติ ยกเลิกระบบวรรณะ และส่งเสริมความเสมอภาคของมนุษย์ทั้งปวง” หลักฐานในพระไตรปิฎกที่พระราหุลมักจะยกขึ้นมาสนับสนุนข้อเสนอของท่าน คือ พุทธพจน์ที่พระพุทธเจ้าตรัสส่งพระสาวกไปประกาศพระศาสนาครั้งแรกว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงจาริกไป เพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์...” (วิมพา.(ไทย) 4/32/40.)

จะเห็นว่า พระพุทธศาสนาในยุคปัจจุบัน พระสงฆ์หรือองค์กรทางศาสนา นอกจากจะศึกษามุ่งเฉพาะตนแล้ว ควรจะต้องมีมิตรร่วมกับสังคม มีความผูกพันกับสังคมด้วย เพราะการดำเนินชีวิตของพระสงฆ์และสังคมมีความเกี่ยวเนื่องและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน จึงจะทำให้เกิดประโยชน์ได้อย่างเต็มที่

นอกจากนั้น ยังมีพุทธพจน์อีกแห่งหนึ่งที่พระพุทธเจ้าทรงย้ำเตือนให้พระสงฆ์นึกถึงอุปการคุณของ ประชาชนที่อุปถัมภ์บำรุงด้วยปัจจัย 4 แล้วให้พยายามตอบแทนอุปการคุณนั้นด้วยการแสดงธรรมที่

ดังนี้ “ภิกษุทั้งหลาย พรหมณ์และคหบดีทั้งหลายผู้อุปถัมภ์บำรุงเธอทั้งหลายด้วยจีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานเภสัชบริขาร ชื่อว่าเป็นผู้มีอุปการะมากแก่เธอทั้งหลาย ข้อที่เธอทั้งหลายแสดง ธรรมมีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลาง และมีความงามในที่สุด พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะ ประกาศพรหมจรรย์ บริสุทธิ บริบูรณ์ ครบถ้วน แก่พรหมณ์และคหบดีเหล่านั้น ชื่อ ว่าเธอทั้งหลายก็มีอุปการะมากแก่พรหมณ์และคหบดีทั้งหลาย ภิกษุทั้งหลาย คลุ่หส์ถ์และบรรพชิต ต่างพึ่งพาอาศัยกันและกันอยู่...” (ขุ.อิติ.(ไทย) 25/107/486.)

พุทธพจน์ตรงนี้แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับประชาชนหรือกับสังคม สิ่งที่สร้างความเชื่อมโยงคือการพึ่งพาอาศัยกัน กล่าวคือพระสงฆ์อาศัยประชาชนในด้านปัจจัย 4 ส่วนประชาชนอาศัย พระสงฆ์ในด้านธรรมะ หรือเรียกอีกอย่างว่าความสัมพันธ์ระหว่างอามิสทาน กับ ธรรมทาน ความสัมพันธ์แบบเกื้อกูลกันนี้ก่อให้เกิดอุปการคุณที่มีต่อกันของทั้งสองฝ่าย ดังนั้น จึงเป็นพันธะทางศีลธรรมของทั้งสองฝ่ายที่จะต้องตอบแทนซึ่งกันและกัน พุทธพจน์นี้บอกชัดว่าให้พระสงฆ์ทำประโยชน์แก่สังคมด้วยการให้ธรรมะ 3 ระดับ คือ ศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งเป็นเรื่องการสงเคราะห์ด้วยการให้ปฏิบัติธรรมตามลำดับจากต่ำไปหาสูง คล้ายกับประโยชน์สุข 3 ระดับดังกล่าวมาแล้ว

จากข้อความดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าพระพุทธศาสนาเพื่อสังคม (Socially Engaged Buddhism) คือ แนวคิดที่ว่า พระพุทธศาสนาและประชาชนหรือสังคมต้องมีความเกี่ยวเนื่องกัน ต้องผูกพันกัน เพื่อก่อให้เกิดอุปการะและเกื้อกูลต่อกันทั้งสองฝ่าย ยิ่งในเวลาที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดต้องประสบกับปัญหาและอุปสรรคขึ้นอีกฝ่ายต้องยื่นมือเข้าไปช่วยเหลือ ไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือด้วยอามิสทานหรือธรรมทาน หรือทั้งสองอย่างก็ตาม และที่สำคัญพระพุทธศาสนาเพื่อสังคมนั้นมีสิ่งที่จะพอสังเกตได้ว่า

ได้เกิดขึ้นมาแล้วตั้งแต่ครั้งสมัยพุทธกาล

กระบวนการของพระพุทธศาสนาเพื่อสังคม จะเกิดขึ้นเป็นลำดับโดยลักษณะ 3 ประการ ดังนี้ Christopher S. Queen (ed.). (2000: 6-7)

1) ความตระหนักรู้ (Awareness) หมายถึง การมีสติตระหนักรู้สิ่งที่เกิดขึ้นภายในตัวเอง รวมทั้งสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว รวมทั้งตระหนักรู้ในสภาพความทุกข์ของหมู่สัตว์ในสังคมและโลก ถือว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การทากิจกรรมทางสังคม

2) การทำตนให้เป็นหนึ่งเดียวกับโลก (Identification of self and world) ได้แก่ ความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียว (oneness) การไม่แบ่งแยก เป็นฝักฝ่าย (non-dualism) การพึ่งพาอาศัยกัน (interdependence) และความรู้สึกเห็นอกเห็นใจกัน ในขั้นแรก เมื่อได้ตระหนักรู้ได้เห็น และได้ยินสภาพความทุกข์ที่หมู่สัตว์ได้ประสบอยู่ จากนั้น จึงแผ่ความกรุณา (compassion) หรือ ความรู้สึกสงสาร (sympathy) ความรู้สึกร่วม (co-feeling) หรือความรู้สึกว่าเป็นเพื่อนร่วมทุกข์ (fellow-feeling) เพื่อทำลายพรมแดนที่ขวางกั้นระหว่างตนเองกับคนอื่น ดังที่หลวงพ่อดมขโย ได้ทราบข่าวเกี่ยวกับปัญหา 4 จังหวัดชายแดนใต้แล้วเกิดความห่วงใยพระภิกษุที่อยู่ใน 4 จังหวัดชายแดนใต้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ

3) การลงมือกระทำ (Imperative of Action) หมายถึง ข้อบังคับที่จะต้องลงมือทำหรือให้การช่วยเหลือทันทีเมื่อเห็นหรือได้ยินผู้อื่นมีความทุกข์ ดังที่เบอร์นาร์ด กลาสแมน (Bernard Glassman) มองว่าการมองความทุกข์ของคนอื่นให้เป็นดังทุกข์ของตน จะนำไปสู่การกระทำอย่างมั่นคง ดังข้อความกล่าวของเขาที่ว่า “ถ้าฉันมีแผลที่เลือดกำลังไหล ฉันจะรักษามันทันที จะไม่เข้าร่วมกลุ่มถกปัญหาหรือรอให้มีเครื่องมือพร้อม หรือรอจนกว่าจะได้ตรัสรู้ หรือรอจนกว่าจะได้ฝึกฝนตนก่อน ฉันจะหาผ้ามาพันแผลให้เลือดหยุดไหลทันที เพราะเลือดของฉันกำลังไหลอยู่ขณะนี้”

Bernard Glassman. (1997: 7). ดังที่ พระราชภาวนาวิสุทธิ (หลวงพ่อดมขโย) ได้ดำริจัดโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการช่วยเหลือพุทธบุตร 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้, โครงการตักบาตรพระ 2 ล้านรูปทั่วไทย, โครงการช่วยครูได้ เป็นต้น เพื่อส่งความช่วยเหลือไปสู่พระภิกษุ ครูได้ และประชาชนที่ประสบภัยเหล่านั้นทันที

2. แนวคิดโครงการช่วยเหลือชาวพุทธใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของวัดพระธรรมกาย

เหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นปัญหาระดับประเทศที่ยืดเยื้อมานาน สร้างความหวุ่นวิตกให้กับประชาชนทั้งในและนอกพื้นที่ พระภิกษุสงฆ์และประชาชนถูกทำร้าย พระไม่สามารถออกบิณฑบาตได้ ทำให้เกิดความลำบากในเรื่องการขบฉันและขาดแคลนเครื่องอุปโภคบริโภค ประชาชนบางพื้นที่ทนต่อการถูกคุกคามจากภัยมืดไม่ไหว จึงต้องตัดสินใจย้ายจากถิ่นที่ตนรักและหวงแหน ปัญหาที่เกิดขึ้นยังส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สิน เศรษฐกิจ สังคม รวมทั้งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้ประชาชนต้องอยู่กันอย่างหวาดระแวงและไม่เข้าใจกัน นอกจากนั้นยังส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติศาสนกิจของชาวพุทธอีกด้วย

หลวงพ่อดมขโย อดีตเจ้าอาวาสวัดพระธรรมกาย จังหวัดปทุมธานี ได้ทราบข่าวนี้ ตระหนักดีว่า ในยามที่เกิดภัยใดๆ ต่อพระพุทธศาสนาก็ตาม ชาวพุทธทุกคนต้องไม่นิ่งดูดายวางอุเบกขา แต่ต้องให้ความช่วยเหลือด้วยหนทางแห่งสันติวิธีอย่างสุดกำลัง ดังคำขวัญที่ท่านเคยกล่าวไว้อีกตอนหนึ่งว่า “เรื่องส่วนตัวให้อูเบกขา เรื่องพระศาสนาให้อาอุเบกขาวา” จิตใจของท่านจึงเกิดความห่วงใยพุทธบุตรภาคใต้ ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ ด้วยเหตุนี้เองหลวงพ่อดมขโยจึงดำริให้มี โครงการพุทธบุตรเป็นหนึ่งเดียวกัน ดังว่าพระธรรมของพระอัมมขโยว่า “..พุทธบุตรต้องเป็นหนึ่ง

เดียวกัน เหมือนดวงตะวัน ที่มีดวงเดียว” พระเทพญาณมหามุนี (หลวงพ่อดมฺขโย) 2550: 7 เพื่อเชิญชวนพุทธบริษัท 4 ทั่วโลก ส่งความช่วยเหลือไปสู่คณะสงฆ์ที่ได้รับความเดือดร้อนโดยด่วน

พระครูปลัดภูเบศ ภูานาภิโย (2557: 210) กล่าวว่า “...หลวงพ่อดมฺขโยท่านตั้งใจที่จะทำกิจกรรมนี้ต่อเนื่องไปจนกว่าสถานการณ์จังหวัดชายแดนภาคใต้จะสงบ และอยากให้พระสงฆ์และชาวพุทธสมัครสมานสามัคคีกัน ในช่วงต่อไปท่านก็อยากให้มีพระในพื้นที่มากขึ้น โดยจะทำโครงการบวชพระ เพื่อให้พระในพื้นที่ซึ่งเป็นพระลูกพระหลานเพิ่มจำนวนพระในแต่ละจังหวัดให้มากขึ้น ให้เข้ามาช่วยกันรักษาพระพุทธศาสนาในพื้นที่เอาไว้ ในส่วนของชาวบ้านก็จะทำโครงการส่งเสริมการสวดมนต์ในวัด หรือรวมกลุ่มสวดมนต์กันเองที่บ้าน อยากให้เกิดการรวมกลุ่มกันให้กำลังใจซึ่งกันและกัน...”

จากการศึกษาพบว่า โครงการหรือกิจกรรมที่วัดพระธรรมกายไปให้การช่วยเหลือสังคม เป็นการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนา เมื่อสังคมมีภัย ต้องการความช่วยเหลือ หรือเกิดเหตุการณ์คับขัน เป็นหน้าที่ของพุทธบริษัท 4 ที่ต้องยื่นมือเข้าไปช่วยเหลือ ไม่ควรนิ่งเฉยหรือวางอุเบกขา ควรทำทันที และทำให้เต็มที่ ควรให้การช่วยเหลือสังคมในทุกด้านที่เราพอจะช่วยเหลือได้ ไม่ว่าจะเป็นกำลังทรัพย์ กำลังสติปัญญา หรือกำลังร่างกาย โดยมีพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นต้นแบบ เมื่อพุทธบริษัท 4 เข้มแข็งก็ทำให้เกิดความเจริญมั่นคง และแข็งแกร่งของพระพุทธศาสนา การช่วยเหลือชาวพุทธเท่ากับเป็นการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นหน้าที่ของพุทธบริษัททุกๆ คน นอกจากนี้ยังเป็นการเชิดชูสถาบันหลัก 3 ประการคือชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อีกด้วย

โดยวิธีการช่วยเหลือคือการเข้าไปจัดงานถวายสังฆทาน มอบปัจจัยไทยธรรม บำรุงวัดทุกเดือน แต่คณะพระภิกษุสงฆ์ใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้

มอบกองทุนหนุนแรงใจช่วยครูได้ มอบเครื่องอุปโภคบริโภคให้แก่ตำรวจ ทหาร และประชาชนผู้เดือดร้อน กิจกรรมการช่วยเหลือ เริ่มจากมูลนิธิธรรมกายได้จัดพระภิกษุสงฆ์ เจ้าหน้าที่ และอาสาสมัคร ที่ลงไปจัดงานถวายสังฆทาน ทำหน้าที่เตรียมงาน จัดงาน และเก็บงาน ทั้งจัดสถานที่ ดูเรื่องพิธีกรรม ทำความสะอาดโต๊ะ เก้าอี้ จัดสถานที่เตรียมงานตักบาตร พระภิกษุที่ลงไปช่วยเหลือบางรูปท่านก็ทำหน้าที่ไปนิมนต์พระสงฆ์อาธิการให้มาร่วมงานบ้าง บางรูปก็เข้าไปในพื้นที่เพื่อเอาข้าวสาร อาหารแห้งที่ชาวพุทธทั่วประเทศจัดงานตักบาตรโครงการตักบาตรพระ 500,000 รูป และ 2 ล้านรูปทั่วประเทศ เพื่อไปมอบให้แก่ประชาชน ตำรวจ ทหารในแต่ละพื้นที่ รวมถึงการเข้าไปให้ธรรมะ ให้กำลังใจและหลักในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง สอนให้รู้จักการทำงาน รักษาศีล และนั่งสมาธิ ให้ชาวพุทธเห็นคุณค่าของคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่เป็นทั้งที่พึ่งที่ระลึกอย่างแท้จริง และเป็นเครื่องคุ้มภัยให้ยืนหยัดสู้เพื่อรักษาพระพุทธศาสนาให้ยืนหยัดคู่ชาติได้ต่อไป

ผลที่เกิดขึ้นหลังจากที่ได้ไปช่วยเหลือนั้นเป็นสิ่งที่ดี พอสรุปได้ดังนี้คือ

1. ทำให้ชาวพุทธที่ได้รับการช่วยเหลือทั้งพระภิกษุและประชาชนเกิดกำลังใจในการดำรงชีวิตและยืนหยัดที่จะทำหน้าที่รักษาพระพุทธศาสนาในพื้นที่แผ่นดินเกิดของตนให้มั่นคงสืบไป
2. ทำให้ชาวพุทธในพื้นที่ได้รวมตัวกัน เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เกิดความสามัคคีในหมู่พุทธบริษัท 4 ซึ่งเป็นสิ่งที่จะทำให้พุทธศาสนาดำรงอยู่ต่อไปได้
3. ทำให้ชาวพุทธในพื้นที่ที่มีความเข้าใจ และเห็นใจหมู่คณะของวัดพระธรรมกายมากขึ้น ว่าสิ่งที่วัดพระธรรมกายได้ทำ คือได้ลงไปช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องและจริงใจไม่เคยขาดเป็นระยะเวลากว่า 15 ปีแล้ว และตั้งใจจะช่วยเหลือไปจนกว่าเหตุการณ์

จะสงบนั้น ทำด้วยความตั้งใจ จริ่งใจ โดยมิได้หวังผลใดๆ ตอบแทนเลย

3. วิเคราะห์ความสอดคล้องของแนวคิดพระพุทธศาสนาเพื่อสังคมกับแนวคิดโครงการช่วยเหลือชาวพุทธใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของวัดพระธรรมกาย

โครงการช่วยเหลือชาวพุทธใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้เริ่มขึ้น โดยพระราชภาวนาวิสุทธิ (หลวงพ่อธัมมชโย) ที่มีความห่วงใยและเมตตาต่อพระสงฆ์ที่เดือดร้อน รวมไปถึงข้าราชการและประชาชนที่เดือดร้อนทำนุบำรุงสั่งทีมงานของวัดพระธรรมกาย ลงไปช่วยในพื้นที่อย่างต่อเนื่องทุกเดือนไม่เคยขาด ปัจจุบันเป็นระยะเวลาถึง 15 ปีแล้ว และหลวงพ่อดังกล่าวจะช่วยเหลือจนกว่าเหตุการณ์จะสงบลง กิจกรรมนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ให้เห็นหัวข้อตามหลักพระพุทธศาสนาเพื่อสังคมดังนี้

หลักธรรมที่ช่วยพัฒนาจิตใจ (พรหมวิหาร 4)

การช่วยเหลือชาวใต้ของวัดพระธรรมกายนั้น ถือได้ว่า พระราชภาวนาวิสุทธิ (หลวงพ่อธัมมชโย) และสาธุชนวัดพระธรรมกายได้ปฏิบัติตามหลักพรหมวิหาร 4 คือ เมตตา กรุณา มุติตา และอุเบกขา ดังนี้ข้อแรกวัดพระธรรมกายได้แสดงออกถึงหลักการของความเมตตาและกรุณาอย่างชัดเจน คือ พระราชภาวนาวิสุทธิ (หลวงพ่อธัมมชโย) และสาธุชนวัดพระธรรมกาย ได้มอบความรักใคร่ ความปรารถนาดีให้กับผู้ประสบภัยในภาคใต้ทุกคน เห็นได้จากการที่ท่านได้เชิญชวนสาธุชนทั่วโลกที่ชมรายการถ่ายทอดสดทางช่อง Dmc ทุกวันว่า “...เราจะหันลำโพงไปทางภาคใต้ของผืนแผ่นดินไทย ให้นักเรียนอนุบาลฝึกในผืนวิทยาทังโลกรวมใจกันสวดสรรเสริญคุณของพระรัตนตรัย แล้วก็แผ่อนุภาพแห่งบุญนี้ ไปยังผืนแผ่นดินภาคใต้ ให้สันติสุขอันไพบูรณ์จงเกิดขึ้นที่นั่น...” พระราชภาวนาวิสุทธิ (หลวงพ่อธัมมชโย), 2557: 6 นอกจากนี้ท่านได้เป็นผู้ริเริ่มให้มีการ

จัดตั้งบาตรทั่วประเทศไทยเพื่อส่งข้าวสารอาหารแห้งไปช่วยเหลือผู้ประสบภัยภาคใต้อย่างตลอดต่อเนื่องในหลายจังหวัด

ประการต่อมา สาธุชนวัดพระธรรมกายได้เกิดความยินดีได้ร่วมอนุโมทนา เมื่อได้ทราบว่า ความช่วยเหลือต่างๆ ได้ไปถึงพระภิกษุ ครูอาจารย์ ทหาร รวมทั้งชาวใต้ทุกคนที่ได้รับการช่วยเหลือจากวัดพระธรรมกาย รวมทั้งหน่วยงานอื่นๆ จนกระทั่งความสงบเช่นเคยจะเริ่มทยอยกลับมาบ้างแล้ว

ประการสุดท้าย สาธุชนวัดพระธรรมกายจำเป็นต้องวางใจเป็นกลาง ถ้าหากได้ทราบหรือรับรู้ว่ามีบุคคลที่ต้องเสียชีวิตจากเหตุการณ์ความไม่สงบเหล่านั้น โดยไม่มีการว่าร้าย หรือมุ่งร้ายต่อผู้ไม่หวังดีที่สร้างปัญหาให้เกิดความไม่สงบเหล่านั้น

หลักธรรมที่ใช้ในการสงเคราะห์บริการสังคม (สังคหวัตถุ 4)

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอนหลักการสร้างมนุษย์สัมพันธ์หรือวิธีการผูกมิตรไว้ คือ สังคหวัตถุ 4 เมื่อมองในอีกมุมหนึ่งก็คือหลักธรรมที่ใช้ในการสงเคราะห์บริการสังคมนั่นเอง ซึ่งเป็นหมวดธรรมที่ประกอบด้วย ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา หลักธรรมทั้งสี่ประการนี้ พระราชภาวนาวิสุทธิ (หลวงพ่อธัมมชโย) และชาววัดพระธรรมกาย ได้ใช้เป็นแนวทางในการมอบความช่วยเหลือชาวพุทธในแดนใต้ตลอดมา คือ ได้มีการมอบวัตถุทาน คือ ได้มีการมอบอาหารแห้งต่าง ๆ จากโครงการตักบาตรทั่วประเทศพร้อมกับได้มอบปัจจัย รวมทั้งได้สนับสนุนส่งเสริมให้มีการทำทานด้วยการตักบาตรกันทั่วประเทศเพื่อส่งมอบไปช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทั้งพระภิกษุสงฆ์สามเณร ครูอาจารย์ ทหารตำรวจ รวมทั้งชาวบ้านใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และที่สำคัญพระราชภาวนาวิสุทธิ (หลวงพ่อธัมมชโย) และชาววัดพระธรรมกายได้มอบกำลังใจให้ชาวพุทธที่ประสบปัญหาต่าง ๆ เหล่านั้นด้วยการสวดมนต์และเจริญสมาธิอาจจะถือได้ว่าเป็นการมอบ

ธรรมทานให้อีกแนวทางหนึ่ง

ตัวแทนของวัดพระธรรมกายที่ได้เดินทางไปจัดพิธีมอบความช่วยเหลือในทุกเดือนไม่เคยขาดนับเป็นเวลา 15 ปี การจัดพิธีมอบความช่วยเหลือก็เป็นช่องทางที่จะได้มอบปิยะวาจาเพื่อเป็นแรงบันดาลใจให้กับชาวได้อีกด้วย

สิ่งที่ได้ทำถือเป็นการปฏิบัติอรรถจริยา คือการบำเพ็ญประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับพี่น้องชาวได้อันได้รับความเดือดร้อน และได้กระทำมาอย่างสม่ำเสมอมิได้ขาดเลยในแต่ละเดือน ถือได้ว่าเป็นการบำเพ็ญสมานัตตตา

จะเห็นว่าสิ่งที่พระราชาภานุวิสุทธิ (หลวงพ่อดมชโย) และวัดพระธรรมกาย ได้ปฏิบัติเพื่อมอบความช่วยเหลือให้กับชาวพุทธในแดนใต้ที่ประสบปัญหานั้นได้ถือได้ว่า เป็นการบำเพ็ญสังคหวัตถุ 4 เพื่อการสงเคราะห์บริการสังคมอย่างชัดเจนแล้ว

หลักธรรมที่กำหนดหน้าที่ของผู้คนในสังคม (ทศ 6)

หลักธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ทรงแสดงไว้ใน “สังคัลลสูตร” ซึ่งเป็นแม่แบบของคนดีที่ปรากฏอยู่ในพระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค คือ ทศ 6 กล่าวถึงหน้าที่ของพระสงฆ์ในฐานะ ทศเบื้องต้น คือมีความสัมพันธ์กับเราในฐานะผู้ให้การอบรมสั่งสอนศีลธรรม และวิชาความเป็นมนุษย์ นำทางชีวิตให้ถูกต้อง

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงกำหนดหน้าที่ ให้เป็นอริยวินัยของพระสงฆ์ที่ต้องปฏิบัติ เพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อญาติโยมทั้งหลายไว้เป็นตัวอย่าง 6 ประการ คือ 1) ห้ามทำความชั่ว 2) ให้ตั้งอยู่ในความดี 3) อนุเคราะห์ด้วยน้ำใจงาม 4) ให้ได้ฟังสิ่ง (ธรรมะ) ที่ยังไม่เคยฟัง 5) อธิบายสิ่งที่เคยฟังแล้วให้เข้าใจแจ่มแจ้งยิ่งขึ้น 6) บอกทางสวรรค์ให้

หน้าที่ของพระภิกษุสงฆ์ ข้อที่ 3 การอนุเคราะห์ด้วยน้ำใจงาม ข้างต้นนี้ พระราชาภานุวิสุทธิ (หลวงพ่อดมชโย) และสาธุชนวัดพระธรรมกาย

ได้ปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มจากการที่พระราชภานุวิสุทธิ (หลวงพ่อดมชโย) ได้ตระหนักถึงปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้จึงคิดสังเคราะห์ทั้งพระภิกษุสงฆ์ ครูอาจารย์ ทหาร ตำรวจ และพุทธศาสนิกชนตามความเหมาะสม ไม่เพียงเท่านั้นท่านยังได้เชิญชวนพุทธศาสนิกชนทั่วประเทศได้ทำหน้าที่ของคฤหัสถ์ที่พึงปฏิบัติต่อทิศเบื้องบน เพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อทิศเบื้องบนของตน ที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ในทศ 6 มี 5 ประการ คือ 1) จะทำสิ่งใด ก็ทำด้วยเมตตา 2) จะพูดสิ่งใด ก็พูดด้วยเมตตา 3) จะคิดสิ่งใด ก็คิดด้วยเมตตา 4) ต้อนรับด้วยความเต็มใจ 5) อุปถัมภ์ด้วยปัจจัย 4

พระราชภานุวิสุทธิ (หลวงพ่อดมชโย) ได้เชิญชวนและชักชวนให้สาธุชนวัดพระธรรมกายรวมทั้งพุทธศาสนิกชนทั่วประเทศได้รู้จักและทำตามหน้าที่ดังกล่าวทั้ง 5 ประการ อย่างครบถ้วน นั่นก็คือ ได้สร้างแรงจูงใจให้เกิดความรักและเมตตาทั้งการคิด การพูด และการแสดงออกทางกายต่อผู้ประสบปัญหาใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จนกระทั่งถึงเชิญชวนให้เกิดการจัดโครงการตักบาตรทั่วประเทศเพื่อการส่งปัจจัย 4 และส่งแรงใจช่วยเหลือพระภิกษุสงฆ์ ครูอาจารย์ ทหาร ตำรวจ รวมทั้งช่วยพุทธที่ประสบปัญหาอยู่ใน 4 จังหวัดชายแดนใต้

จะเห็นว่า พระราชาภานุวิสุทธิ (หลวงพ่อดมชโย) ได้สอนให้คฤหัสถ์ได้ทำหน้าที่ของคฤหัสถ์ที่พึงปฏิบัติต่อพระภิกษุสงฆ์ผู้เป็นประจักษ์อยู่ในทิศเบื้องบนให้สมบูรณ์แก่คฤหัสถ์ทั่วประเทศเป็นจำนวนมาก และได้ชื่อว่า เป็นการส่งเสริมให้มีการร่วมกันช่วยกันแก้ปัญหาในระดับประเทศโดยมีพระภิกษุเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนนี้

แนวคิดโครงการช่วยเหลือชาวพุทธใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของวัดพระธรรมกายมีความคล้อยกับความหมายของคำว่าพระพุทธศาสนาเพื่อสังคมโดยใช้หลัก 3 ประการคือ การกระตุ้นจิตสำนึก

ให้มนุษย์ละความชั่ว ส่งเสริมให้ทำความดี และทำใจให้ผ่องใสด้วยสมาธิ ซึ่งเป็นหลักปฏิบัติสากล ที่จะก่อให้เกิดความรักความเข้าใจแก่มวลมนุษยชาติ สร้างวัดให้เป็นศูนย์กลางในการอบรมศีลธรรมให้เพิ่มขึ้น สร้างศาสนสถานเพื่อรองรับมหาชนที่มาปฏิบัติธรรม พร้อมกับสร้างคนให้เป็นคนดี ชวนคนเข้าวัดปฏิบัติธรรม เพื่อสร้างสัมมาทิฐิให้เกิดขึ้นกับผู้มาวัด กิจกรรมที่วัดพระธรรมกายได้ช่วยเหลือสังคมนั้น เรียกว่าเป็นพุทธศาสนาเพื่อสังคม (Engaged Buddhism) ตีความ โดยใช้หลักลักษณะโดยรวมของพุทธศาสนาเพื่อสังคม 3 ประการ คือ 1) ความตระหนักรู้ (Awareness) คือวัดพระธรรมกายมีความตระหนักรู้ในสภาพความทุกข์ของหมู่สัตว์ในสังคมและโลก ถือว่าเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การทำกิจกรรมทางสังคม 2) การทำตนให้เป็นหนึ่งเดียวกับโลก (Identification of self and world) ได้แก่ ความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียว (oneness) การไม่แบ่งแยกเป็นฝักฝ่าย (non-dualism) การพึ่งพาอาศัยกัน (interdependence) และความรู้สึกเห็นอกเห็นใจกัน ในขั้นแรก เมื่อได้ตระหนักรู้ ได้เห็น และได้ยินสภาพความทุกข์ที่หมู่สัตว์ได้ประสบอยู่ จากนั้น จึงแผ่ความกรุณา (compassion) หรือ ความรู้สึกสงสาร (sympathy) ความรู้สึกร่วม (co-feeling) หรือความรู้สึกว่าเป็นเพื่อนร่วมทุกข์ (fellow-feeling) เพื่อทำลายพรมแดนที่ขวางกั้นระหว่างตนเองกับคนอื่น 3) การลงมือกระทำ (Imperative of Action) หมายถึง เมื่อเห็นคนเดือด กำลังมีความทุกข์ เดือดร้อน วัดพระธรรมกายก็ยื่นมือเข้าไปเหลือทันที เมื่อเห็นหรือได้ยินผู้อื่นมีความทุกข์ ดังที่พระเดช นัท ธันท์ กล่าวไว้ว่า "เมื่อมีการเห็น จะต้องมีการกระทำ"

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ควรมีพระสงฆ์ที่มีความสามารถในการเทศน์สอนในพื้นที่เพื่อจะได้นำหลักธรรมของพระพุทธองค์ ไปสั่งสอนแก่ชาวพุทธภาคใต้มากกว่านี้ เพื่อสังคม

จะได้สงบสุข

2. ควรเพิ่มและเน้นการอบรมเยาวชนชาวพุทธในพื้นที่และสอนให้รู้จักการทำทาน รักษาศีล และนั่งสมาธิ

3. อยากให้ภาครัฐและเอกชนมาช่วยกันมากกว่านี้ เพราะปัจจุบันมีแต่วัดพระธรรมกายที่เป็นหลักในการลงไปช่วยเหลือ ซึ่งอาจยังไม่ทั่วถึง หากองค์กรต่างๆ เข้าไปช่วยกันมากกว่านี้ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวพุทธภาคใต้ก็จะดียิ่งขึ้น

4. ควรมีการปลูกฝังให้ชาวพุทธให้เกิดความตระหนักและเกิดจิตสำนึกในการช่วยกันรักษาพระพุทธศาสนาให้มากกว่านี้ ให้เห็นคุณค่าของพระพุทธศาสนา ว่าถ้าหากพระพุทธศาสนามาคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังคงดำรงอยู่ ชาวพุทธทุกคนๆ กันก็จะมีความสุขของสังคมต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาโครงการ/กิจกรรมต่างๆ เพื่อสังคมของวัดพระธรรมกายว่ามีแนวคิดวิธีการดำเนินงานอย่างไรบ้าง เพื่อให้เห็นอีกรูปแบบหนึ่งในการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมของวัด

2. ควรมีการศึกษาลึกลงไปถึงบทบาทและแนวคิดทางด้านอื่นๆ ของวัดพระธรรมกาย เช่น ด้านการศึกษา เพื่อให้เห็นรูปแบบ แนวคิด วิธีการดำเนินงาน เพื่อใช้เป็นตัวอย่างให้กับผู้ที่สนใจในการนำแนวคิดไปปฏิบัติต่อไป

3. ควรมีการศึกษาลึกลงไปถึงบทบาทของวัดสำคัญอื่นๆ ที่มีต่อสังคมไทย เพื่อให้เห็นวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในรูปแบบต่างๆ ว่ามีอะไรบ้าง เพื่อนำมาเป็นแบบอย่างและใช้ประโยชน์ต่อไป

4. ควรมีการจัดงานสัมมนาหรืองานเสวนากันในเรื่องกิจกรรมการช่วยเหลือชาวพุทธใน ภาคใต้ที่วัดพระธรรมกายได้จัดขึ้นเพื่อเป็นการพบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรพุทธศาสนาเพื่อเป็นการร่วมแรงร่วมใจ

ร่วมกลุ่มองค์กรพุทธในการทำหน้าที่ช่วยเหลือชาวพุทธ
หรือผู้ที่กำลังเดือดร้อนและต้องการความช่วยเหลือใน
สังคมไทย

บรรณานุกรม

เชษฐา พวงหัตถ์. (2548). โครงสร้าง-ผู้กระทำการ. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ
สาขาสังคมวิทยา สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

ดวงพร สาระสาลิน. (2545). การศึกษาการบริหารจัดการองค์รวัดพระธรรมกาย. วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตร (พัฒนาชนบทศึกษา), มหาวิทยาลัยมหิดล.

บายฮียะ เจ๊ะดี๊ะ และชนิษฐา ชุสุ. (2558). เหตุการณ์ความไม่สงบ ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้า
หน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลต้นหยง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี. รายงานการ
วิจัย. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

พระทรงเกียรติ ศรีจันทร์. (2552). การศึกษาวิถีชีวิตชาวพุทธในสถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัด
ชายแดนภาคใต้: กรณีศึกษาชาวพุทธในอำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาพุทธศาสนศึกษา, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พระธรรมโกศาจารย์. (2550). พระพุทธศาสนาแห่งความสมานฉันท์แห่งชาติ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร. ม.ป.ป. พระพุทธศาสนาเพื่อสังคม (Online).

<https://www.gotoknow.org/posts/396077>, 5 กุมภาพันธ์ 2562.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มูลนิธิธรรมกาย. (2541). เจาะลึกวัดพระธรรมกาย. กรุงเทพมหานคร: ฐานการพิมพ์.

_____. (2542). 29 ปี แห่งการสร้างคนดี วัดพระธรรมกาย. กรุงเทพมหานคร: ยงวรการพิมพ์
จำกัด.

_____. (2551). 2 ปีแห่งการหยั่งรู้ เคียงข้างพุทธบุตร 266 วัด 4 จังหวัดภาคใต้. ปทุมธานี: รุ่ง
ศิลป์การพิมพ์ (1997) จำกัด.

_____. (2551). วารสารกัลยาณมิตรฉบับ พระสังฆาธิการ ฉบับที่ 11. ปทุมธานี: พีวีพี ซัพพลาย
ส์ จำกัด.

_____. (2553). รู้จักวัดพระธรรมกาย. ปทุมธานี: โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮาส์ จำกัด

_____. (2557). Sharing is Great 10 ปี 100 ครั้ง สังฆทาน 323 วัด 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้.
ปทุมธานี: ศิริวัฒนาอินเตอร์พรีนซ์ จำกัด (มหาชน).

_____. (2561). 48 ปีวัดพระธรรมกาย : MISSIONS FOR PEACE (ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ). กรุงเทพมหานคร: รุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977) จำกัด.

สโรชา คุณาธิปพงษ์. (2553). การศึกษาวิเคราะห์พระพุทธศาสนาเพื่อสังคมที่ปรากฏในพระไตรปิฎก. สารนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุจิตรา พูนพิพัฒน์. (2539). บทบาทวัดพระธรรมกายในสังคมไทยปัจจุบัน. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์สังคม, มหาวิทยาลัยเกริก.

Bernard, Glassman. (1997). Engaged Buddhism in the West. Harvard Divinity School lecture (January 20, 1997) อ้างใน Christopher S. Quenn (ed.)

Bevir, Mark. (1996). The Individual and Society . Political Studies.

Jones, Ken. (2006). Buddhism and Social Action. (Kandy; Buddhist Publication Society, 1981) BPS Online Edition.

Keown, Damien. (2003). A Dictionary of Buddhism. New York : Oxford University Press.

Kratf, Kenneth (ed.). (1996). Engaged Buddhism In Engaged Buddhism Reader. Arnold Kotler (ed.) Berkeley, CA: Parallax Press

McMahan L David. (2012). Buddhism in the Modern World. London. Routledge.

Nhat Hanh, Thich. (1991). Peace Is Every Step. New York: Bantam.

Queen , Christopher S. (ed.). (2000). Engaged Buddhism in the West. Boston: Wisdom Publications.

Rahula, Walpola. (1974). The Heritage of the Bhikkhu: A Short History of the Bhikkhu in Educational. Cultural, Social and Political Life. New York: Grove Press.

Webber, Max. (1958). The Religion of India: The Sociology of Hinduism and Buddhism, (Glencoe, Ill. Free Press)